

Policy gällande rätten till undervisningsmaterial framställt vid Högskolan i Borås

Med stöd av 5 kap. 5 § styrelsens organisations- och beslutsordning (SOB) beslutar rektor följande.

Bakgrund

Högskolan i Borås har i likhet med övriga lärosäten i Sverige i uppdrag att bedriva utbildning på såväl grundnivå som avancerad nivå och forskarnivå samt uppdragsutbildning. Därtill har högskolan att bedriva forskning och konstnärligt utvecklingsarbete och att samverka med det omgivande samhället samt informera om verksamheten d.v.s. det som brukar benämnas som ”den tredje uppgiften”.

I högskolans verksamhet utarbetas material för användning i undervisningen. Den tekniska utvecklingen har medfört att en allt större del av undervisningsmaterialet presenteras och lagras med hjälp av digitala resurser. Detta medför många fördelar i form av t.ex. tillgänglighet till undervisningsmaterialet för studenter, lärarkollegor och övriga medarbetare inom och utom högskolan. Det är mot bakgrund av detta som det föreligger ett behov av att tydliggöra tillämpningen av det upphovsrättsliga regelverket avseende det undervisningsmaterial som utarbetas av lärare i och för arbetet vid högskolan.

Vem omfattas av policyn

Denna policy gäller för dem som är anställda som lärare vid högskolan. Med lärare avses de som innehar en anställning som definieras som lärare enligt (högskoleförordningen 4 kap) d.v.s. professorer och lektorer och de som enligt högskolans egna föreskrifter anges som lärare. Policyn gäller även för doktorand i den del där doktoranden anlitas för undervisning (högskoleförordningen 5 kap) med avseende på det undervisningsmaterial som doktoranden upprättar i och för undervisningen vid högskolan.

Det upphovsrättsliga regelverket

Allmänna utgångspunkter

Det upphovsrättsliga regelverket har sin utgångspunkt i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, den lag som i vardagligt tal benämns ”Upphovsrättslagen”. Upphovsrätten består av en ekonomisk och en ideell rätt som båda tillkommer upphovsmannen. Upphovsmannen är den fysiska person som har skapat verket. Den ekonomiska rätten består av upphovsmannens rätt att tillgängliggöra och framställa exemplar av verket och kan överlåtas av upphovsmannen. Den ideella rätten omfattar upphovsmannens rätt att bli omnämnd i samband med sitt verk, att inte behöva tåla ändringar av verket eller att verket publiceras i sammanhang där upphovsmannens konstnärliga eller litterära anseende eller egenart riskerar att kränkas. Generellt kan den ideella

rätten aldrig överlåtas, dock anses den kunna avstås.

Den anställdes upphovsrätt och arbetsgivarens nyttjanderätt – ”tumregeln”

I en anställning som omfattar utarbetande av upphovsrättsligt skyddat material anses det föreligga en presumtion om att nyttjanderätten till det upphovsrättsligt skyddade verket tillkommer arbetsgivaren. Av detta följer därtill att ingen särskild ersättning utöver lön ska utgå för nyttjandet och att nyttjanderätten är obegränsad i tid. Presumtionen brukar benämnas ”tumregeln” som lyder:

”Arbetsgivaren får inom *sitt verksamhetsområde* och för sin *normala verksamhet* utnyttja sådana verk som tillkommer som ett resultat av *tjänsteåligganden* gentemot arbetsgivaren. Arbetsgivarens rätt avser utnyttjanden för de ändamål som kan *förutses* när verket tillkommer”.

Rätten till undervisningsmaterial framställt vid Högskolan i Borås

Lärarens upphovsrätt

Högskolans undervisningsverksamhet bedrivs i huvudsak av lärare och de doktorander som innehar doktorandanställning vid högskolan. Det står i allmänhet läraren fritt att, i avsaknad av särskilda instruktioner, utforma undervisningen och undervisningsmaterialet på det sätt som läraren själv finner lämpligt. Undervisningsmaterialet utgör upphovsrättsligt skyddade verk. Läraren som framställt undervisningsmaterialet är att betrakta som upphovsman till sådant material.

Högskolans nyttjanderätt till undervisningsmaterial som läraren utarbetat inom anställningen

Utarbetandet av undervisningsmaterial grundar sig på lärarens anställning som lärare.

Högskolan får därmed – i enlighet med den s.k. ”tumregeln” (se ovan) - en nyttjanderätt till det undervisningsmaterial som tagits fram inom ramen för anställningen. Nyttjanderätten ger högskolan rätten att använda undervisningsmaterialet i högskolans normala verksamhet och för de undervisningsändamål som kunnat förutses vid undervisningsmaterialets tillkomst. I de fall högskolan önskar nyttja undervisningsmaterialet för verksamhet som ligger utanför högskolans normala verksamhet krävs särskild överenskommelse med den enskilde upphovsmannen d.v.s. läraren.

Med undervisningsmaterial avses, oavsett medium, allt material som är avsett att användas i undervisningen t.ex. power-pointpresentationer, inspelade föreläsningar, fotografier, examinationsmaterial, studiehandledningar.

Nyttjanderätten omfattning och innebörd

Nyttjanderätten ger högskolan rätt att tillgängliggöra, framställa exemplar och lagra undervisningsmaterialet. Lärosätet får även nyttja undervisningsmaterialet för undervisningsändamål och genomföra nödvändiga ändringar och uppdateringar av materialet.

Högskolans nyttjanderätt inskränker inte lärarens upphovsrätt till undervisningsmaterialet vilket t.ex. innebär att läraren har full frihet att använda undervisningsmaterialet för exempelvis produktion av

läroböcker, artiklar eller andra vetenskapliga verk eller att använda det vid undervisning för annan huvudman.

**Högskolans
nyttjanderätt till
undervisnings-
materialet efter
avslutad
anställning**

Vid upphörande av lärarens anställning kvarstår, om inte annat är särskilt överenskommit, högskolans nyttjanderätt till det undervisningsmaterial som utarbetats inom ramen för läraranställningen vid högskolan.

Kvalitetsansvar

I enhetlighet med 1 kap. 4 § högskolelagen ansvarar högskolan för att högskolans verksamhet avpassas så att en hög kvalitet nås, såväl i utbildningen som i forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet.

I enlighet med 2 kap. 2 § högskolelagen ansvarar styrelsen för högskolan för att dess uppgifter fullgörs. Enligt 2 kap. 3 § högskolelagen ansvarar rektor för ledningen av verksamheten under styrelsen.

**Uppdragsavtal
och avtal
upprättade i
särskild ordning**

Om annan enskild överenskommelse träffats mellan den enskilde läraren eller doktoranden och högskolan gäller det som anges i denna överenskommelse.

I de fall upphovsmannen inte är anställd som lärare vid högskolan kan det finnas behov av att i uppdragsavtal ingå särskild överenskommelse rörande nyttjanderätten till specifikt undervisningsmaterial.

Detta beslut har fattats av rektor den 12 februari 2013 att från och med den 12 februari 2013 gälla tillsvidare.